

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Sprawozdanie za rok 2023
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Historia
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Termin egzaminu:</i>	18 maja 2023 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	19 września 2023 r.

Opracowanie

Włodzimierz K. Kowalczyk (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
dr Henryk Palkij (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie)
Wacław Suski (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu)
Sylwia Derda (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie)

Redakcja

dr Wioletta Kozak (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Opracowanie techniczne

Andrzej Kaptur (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Współpraca

Beata Dobrosielska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Agata Wiśniewska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Pracownie ds. Analiz Wyników Egzaminacyjnych okręgowych komisji egzaminacyjnych

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa
tel. 22 457 03 35, fax 22 457 03 45
e-mail: info@oke.waw.pl
www.oke.waw.pl

Spis treści

Opis arkusza maturalnego	4
Dane dotyczące populacji zdających	4
Przebieg egzaminu	5
Podstawowe dane statystyczne	6
Komentarz	17
Wnioski i rekomendacje	57

Opis arkusza egzaminu maturalnego

W roku szkolnym 2022/2023 egzamin maturalny z historii został przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r.¹

Arkusz egzaminacyjny z historii na poziomie rozszerzonym składał się z 26 zadań otwartych i zamkniętych, w których uwzględniono historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury na przestrzeni wszystkich epok historycznych od starożytności poprzez średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX aż do końca XX wieku. Wszystkie zadania zawierały materiał źródłowy, na podstawie którego należało je rozwiązać, wykorzystując przy tym własną wiedzę. Ostatnie zadanie w arkuszu polegało na napisaniu rozszerzonej odpowiedzi na jeden z trzech tematów, uwzględniających różne epoki historyczne. Zadania sprawdzały wiadomości i umiejętności opisane dla przedmiotu historia na IV etapie edukacyjnym.

Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 60 punktów, z czego za dłuższą wypowiedź można było otrzymać 15 punktów, a za rozwiązanie zadań otwartych i zamkniętych – 45 punktów.

Dane dotyczące populacji zdających

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających (Formuła 2023)		2554
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	ze szkół na wsi	76
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	297
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	484
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	1697
	ze szkół publicznych	2163
	ze szkół niepublicznych	391
	kobiety	1235
	mężczyźni	1319
	bez dysleksji rozwojowej	2057
	z dysleksją rozwojową	497
	o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy ² (obywatele Ukrainy)	0

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu w Formule 2023 i Formule 2015 zwolniono 48 osób – laureatów i finalistów Olimpiady Historycznej.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (poz. 1246).

² Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (poz. 583, z późn. zm.).

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	86
	słabowidzący	4
	niewidomi	0
	słabosłyszący	7
	niestyszący	4
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	3
	z zaburzeniem widzenia barw	0
Ogółem		104

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu			18 maja 2023
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			180 minut
Liczba szkół			324
Liczba zespołów egzaminatorów			7
Liczba egzaminatorów			96
Liczba obserwatorów ³ (§ 8 ust. 1)			8
Liczba unieważnień ⁴	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	1
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ⁴ (art. 44zzz)			166

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1644) – podano łącznie dla Formuły 2023 i Formuły 2015.

⁴ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230).

Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

WYKRES 1. ROZKŁAD WYNIKÓW ZDAJĄCYCH

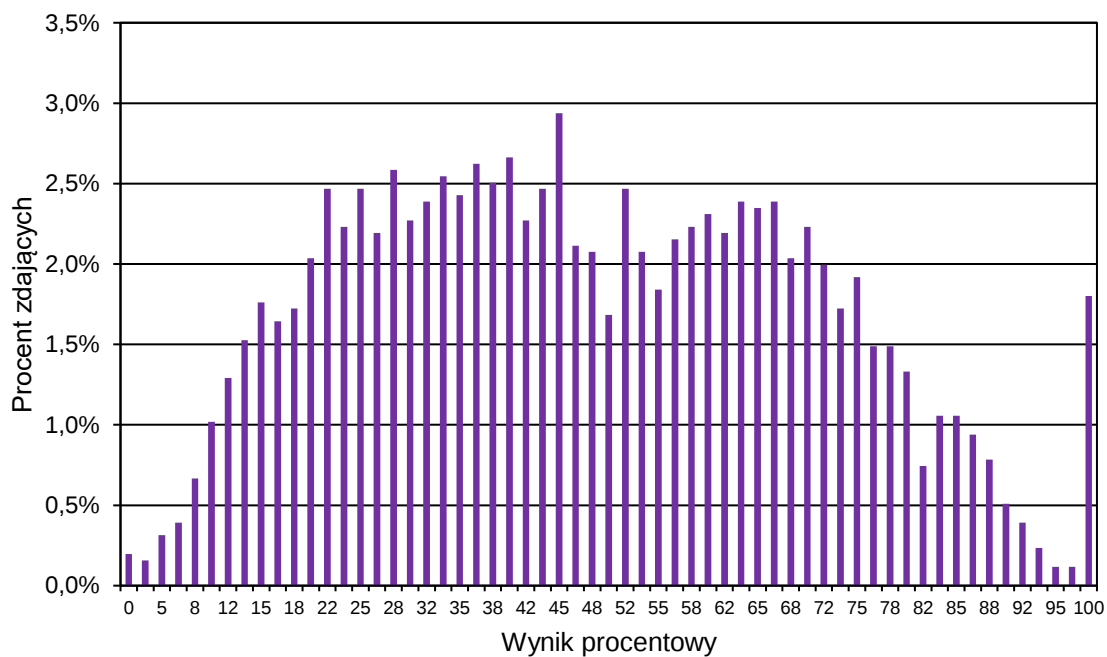

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023	2554	0	100	47	45	48	23

* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

Poziom wykonania zadań

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Wymagania egzaminacyjne 2023			
Nr zad.	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe <i>Gdy wymaganie dotyczy zakresu rozszerzonego, dopisano (PR), a gdy zakresu podstawowego – dopisano (PP).</i>	Poziom wykonania zadania (%)
1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	II. Pradzieje i historia starożytnego Wschodu. Zdający: 1) wyjaśnia zagadnienie rewolucji neolitycznej. (PP)	63
2.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	III. Świat starożytnych Greków. Zdający: 2) porównuje organizację społeczeństwa Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich polis. (PP)	65
2.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	III. Świat starożytnych Greków. Zdający: 2) porównuje organizację społeczeństwa Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich polis. (PP)	34
3.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	IV. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe [...] w państwie rzymskim doby republiki [...]; 2) omawia charakter ekspansji rzymskiej i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego. (PP) 1) charakteryzuje [...] etapy ekspansji rzymskiej. (PR)	74

4.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	VIII. Gospodarcze i społeczne realia średniowiecznej Europy. Zdający: 1) opisuje formy produkcji i handlu w średniowieczu; 2) charakteryzuje [...] rolę średniowiecznych miast [...]. (PR)	31
4.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	VIII. Gospodarcze i społeczne realia średniowiecznej Europy. Zdający: 2) opisuje charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w. (PP)	86
5.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XI. Europa późnego średniowiecza. Zdający: 1) charakteryzuje kryzysy polityczne [...] późnego średniowiecza. (PR)	56
5.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XI. Europa późnego średniowiecza. Zdający: 1) charakteryzuje kryzysy polityczne [...] późnego średniowiecza. (PR)	60
5.3.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XI. Europa późnego średniowiecza. Zdający: 1) charakteryzuje kryzysy polityczne [...] późnego średniowiecza. (PR)	34
6.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:	I. Historia jako nauka. Zdający:	81

	1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny [...].	– analizuje różne oceny historiografii, dotyczące dziejów ojczystych [...]. (PR) XII. Polska w XIV–XV w. Zdający: 3) dokonuje bilansu panowania władców panujących w Polsce w XIV i XV w. (PR)	
7.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XIII. Kultura średniowiecza. Zdający: 4) charakteryzuje sztukę [...] gotycką. (PP) XV. Czasy renesansu. Zdający: 3) charakteryzuje sztukę renesansową. (PP)	40
8.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XVI. Reformacja i jej skutki. Zdający: 1) wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji [...]. (PP) 3) wyjaśnia wpływ reformacji [...] na kulturę. (PR)	51
9.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XX. Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Zdający: [...] charakteryzuje sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej na początku panowania Zygmunta III Wazy. (PR)	52
9.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający: [...] wyjaśnia wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania XVII-wiecznych konfliktów Rzeczypospolitej Obojga Narodów. (PR)	57

9.3.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XX. Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Zdający: 1) opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji. (PP) XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający: 1) omawia konflikty wewnętrzne [...] Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów. (PP)	34
10.	I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z [...] dziejów ojczystych. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający: 1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 2) opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696. (PP)	43
11.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXIII. Ustrój, społeczeństwo i kultura Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający: 1) opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając [...] <i>liberum veto</i> [...]. (PP)	74
11.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXVI. Rzeczpospolita w XVIII w. (od czasów saskich do Konstytucji 3 maja). Zdający: 5) wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja. (PP)	67
12.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;	XXIX. Epoka napoleońska. Zdający: 1) charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie. (PP)	34

	2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].		
13.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXI. Ziemie polskie i ich mieszkańcy w latach 1815–1848. Zdający: 3) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk [...]. (PP)	13
13.2.	I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z [...] dziejów ojczystych; II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXI. Ziemie polskie i ich mieszkańcy w latach 1815–1848. Zdający: 3) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk [...]. (PP)	50
14.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXVI. Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający: 4) rozpoznaje najważniejszych ludzi nauki oraz omawia ich dokonania. (PP)	35
14.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXV. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający: 1) charakteryzuje rozwój przemysłowy ziem polskich [...]. (PR)	49
15.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne	XXXVI. Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający: 2) charakteryzuje różne nurty w sztuce na przełomie XIX i XX w. (PR)	49

	w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].		
16.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXIV. Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Zdający: 2) charakteryzuje nowe prądy ideowe [...]. (PP)	78
16.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXIV. Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Zdający: 2) charakteryzuje nowe prądy ideowe [...]. (PP)	49
17.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający: 3) omawia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich. (PP)	85
18.	I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...]; 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego.	XXV. Rewolucje XVIII w. Zdający: 4) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej [...] z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej. (PP) XXXVII. I wojna światowa. Zdający: 3) wyjaśnia okoliczności przystąpienia USA do wojny i ich rolę w konflikcie. (PP)	27

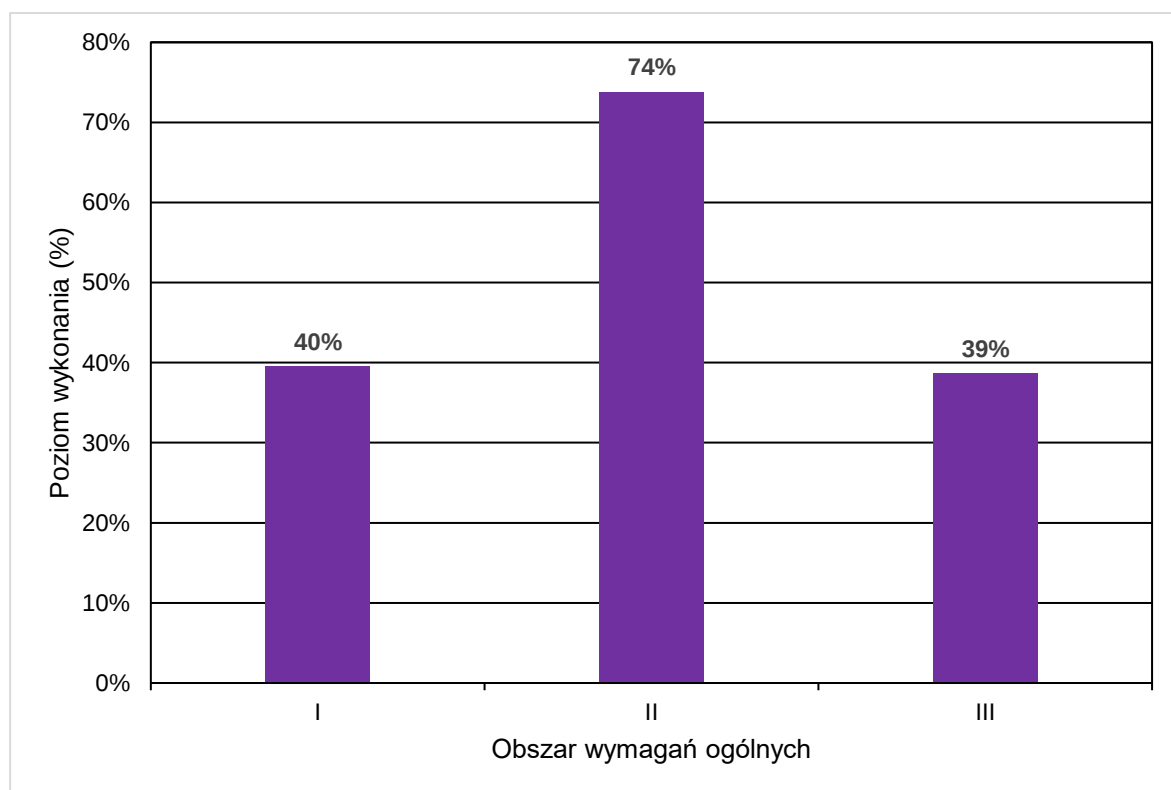
	2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający: 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym; 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.		
19.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XLI. Walka o odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Zdający: 3) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy z Niemcami, z uwzględnieniem [...] plebiscytów; 4) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem wojny polsko-bolszewickiej. (PP) XLII. Dzieje polityczne II Rzeczypospolitej. Zdający: 1) charakteryzuje ustroj polityczny II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r. (PP)	45
20.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XL. Narodziny i rozwój totalitaryzmów w okresie międzywojennym. Zdający: 4) charakteryzuje politykę [...] zagraniczną III Rzeszy w latach trzydziestych. (PP) XLV. Świat na drodze do II wojny światowej. Zdający: 2) wyjaśnia wpływ polityki hitlerowskich Niemiec na rozbijanie systemu wersalskiego. (PP)	14
21.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	L. Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju. Zdający: 5) charakteryzuje organizację i cele Polskiego Państwa Podziemnego; 6) charakteryzuje polityczną i militarną działalność Armii Krajowej [...]. (PP) 1) ocenia rolę wielkich postaci polskiej polityki z okresu II wojny światowej, w tym: Władysława Sikorskiego, Stefana Grot-Roweckiego [...]. (PR)	55
22.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne	LI. Świat po II wojnie światowej. Początek zimnej wojny. Zdający: 7) wyjaśnia genezę NATO i Układu Warszawskiego i charakteryzuje oba bloki polityczno-wojskowe. (PP)	45

	w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].		
23.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XLVIII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Zdający: 3) wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni [...] sowieckich (m.in. [...] Katyń [...]). (PP) LVIII. Dekada 1981–1989. Zdający: 4) charakteryzuje realia życia codziennego w PRL lat 80. (PR)	66
24.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	LVII. Polska w latach 1957–1981. Zdający: 2) wyjaśnia genezę i następstwa kryzysów społecznych w latach 1968, 1970 i 1976. (PP) 2) wyjaśnia znaczenie obchodów milenijnych w roku 1966 [...]. (PR)	30
25.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	LVII. Polska w latach 1957–1981. Zdający: 6) wyjaśnia [...] następstwa strajków 1980 roku [...]. 7) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i ocenia jego wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce i w Europie. (PP)	32
25.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	LVII. Polska w latach 1957–1981. Zdający: 6) wyjaśnia [...] następstwa strajków 1980 roku [...]; 7) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i ocenia jego wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce i w Europie. (PP)	53

26.	Temat 1. I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający: 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym; 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.	IX. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający: 1) wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji, z uwzględnieniem roli [...] Bolesława Chrobrego; 2) opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w X–XII w.; 3) rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w. (PP) 1) charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego; 2) dokonuje bilansu panowania władców piastowskich (do 1138 r.). (PR)	A – 37 B – 58
	Temat 2. I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający: 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym; 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.	XXV. Rewolucje XVIII w. Zdający: 1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość; 2) charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle założeń konstytucji amerykańskiej; 3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej; 4) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej; 5) przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych. (PP) – wyjaśnia specyfikę okresu jakobińskiego. (PR)	

	Temat 3. I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający: 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym; 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.	LI. Świat po II wojnie światowej. Początek zimnej wojny. Zdający: 4) opisuje przyczyny rozpadu koalicji antyhitlerowskiej i wyjaśnia genezę zimnej wojny (z uwzględnieniem wojny w Korei); 5) charakteryzuje powojenny problem niemiecki; 6) omawia proces sowyetyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej; 7) wyjaśnia genezę NATO i Układu Warszawskiego i charakteryzuje oba bloki polityczno-wojskowe; 8) charakteryzuje zmiany w ZSRS po śmierci Stalina; opisuje wydarzenia w NRD w 1953 roku i na Węgrzech w 1956 roku [...]. (PP) LII. Dekolonizacja, integracja i nowe konflikty. Zdający: 2) wyjaśnia przyczyny i przedstawia skutki konfliktów zimnowojennych, w tym wojny w Wietnamie, kryzysu kubańskiego oraz wojny w Afganistanie. (PP) 1) charakteryzuje [...] problem [...] współistnienia państw demokratycznych z państwami totalitarnymi. (PR)	
--	---	--	--

WYKRES 2. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ W OBSZARZE WYMAGAŃ OGÓLNYCH

Komentarz

Analiza jakościowa zadań

Podstawą egzaminu maturalnego z historii były wymagania egzaminacyjne dla tego przedmiotu zawarte w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. Egzamin maturalny z historii weryfikował stopień opanowania przez maturzystów wiedzy i umiejętności tam opisanych. Zadania w arkuszu reprezentowały różne wymagania ogólne i szczegółowe z poziomu podstawowego i rozszerzonego. Każde zadanie, za wyjątkiem zadania rozszerzonej odpowiedzi, zostało wyposażone w jeden lub kilka różnorodnych materiałów źródłowych, co miało na celu sprawdzenie przede wszystkim umiejętności złożonych, głównie umiejętności analizy i interpretacji źródeł (narracyjnych, ikonograficznych, kartograficznych, statystycznych, genealogicznych), umiejętności formułowania argumentów, a także umiejętności samodzielnego tworzenia narracji historycznej w krótkiej i długiej formie. W całym arkuszu kilka poleceń miało formę zadań zamkniętych (zadania typu „prawda/fałsz”, „wielokrotnego wyboru”, „na dobieranie”), dominowały jednak zadania otwarte, polegające na udzieleniu krótkiej odpowiedzi. Ostatnie zadanie w arkuszu wymagało od zdających napisania rozszerzonej wypowiedzi argumentacyjnej na jeden z trzech zaproponowanych tematów.

Tegoroczny arkusz okazał się dla zdających trudny – średni poziom wykonania to 48%. Z analizy poziomu łatwości zadań maturalnych wynika, że dwa zadania okazały się dla zdających zadaniami bardzo trudnymi: 13.1. (poziom wykonania – 13%), 20. (poziom wykonania – 14%). Siedemnaście zadań było trudnych dla zdających (poziom wykonania 20%–49%) – w tej grupie najwięcej problemów sprawiały zadania: 18. (poziom wykonania – 27%), 24. (poziom wykonania – 30%), 25.1. (poziom wykonania – 32%). Najmniej trudności tegorocznym maturzystom przysporzyły zadania: 4.2. (poziom wykonania – 86%), 17. (poziom wykonania – 85%), 6. (poziom wykonania – 81%), 16.1. (poziom wykonania – 78%), 3. i 11.1. (poziom wykonania – 74%). Niżej zostanie przedstawiona analiza jakościowa wybranych zadań, z którymi zdający poradzili sobie najslabiej oraz najlepiej, wraz z analizą nieprawidłowych i prawidłowych rozwiązań.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najslabiej

Najtrudniejszym zadaniem w tegorocznym arkuszu okazało się **zadanie 13.1.**, które sprawdzało znajomość dziejów powstania listopadowego, ze szczególnym uwzględnieniem przebiegu najważniejszych bitew. W zadaniu sprawdzana była umiejętność analizy i interpretacji fragmentu opracowania historycznego (źródło 2.) oraz analizy planów bitew, umieszczonych w źródle 1. Posiadanie przez zdających umiejętności sytuowania wydarzeń w czasie i przestrzeni, czyli dwóch zasadniczych elementów nauki historycznej, pozwalało poprawnie rozwiązać zadanie. Aby udzielić poprawnej odpowiedzi, należało wykonać kilka czynności. Po pierwsze, zdający musieli dokonać poprawnego wyboru planu bitwy. Kolejną czynnością było sformułowanie uzasadnienia, odwołującego się do informacji zawartych w obu źródłach oraz do nazwy bitwy. W źródle 1. zaprezentowano dwa plany bitew z wojny polsko-rosyjskiej z 1831 roku. Plan A. przedstawiał przebieg bitwy pod Iganiami z 10 kwietnia 1831 roku. Na planie B. zaprezentowano przebieg, rozstrzygającej o losach powstania listopadowego a przegranej przez wojska polskie, bitwy pod Ostrołęką z 26 maja 1831 roku. Na planie umieszczono nazwiska głównodowodzących wojskami polskimi i rosyjskimi – generała Jana Skrzyneckiego oraz feldmarszałka Iwana Dybicza. Z kolei we fragmencie opracowania historycznego przedstawiono przebieg tejże bitwy. Opisano w nim nieudolne dowodzenie Jana Skrzyneckiego oraz działania podjęte przez późniejszego bohatera Węgier z 1848 roku, czyli generała Józefa Bema. Informacje te potwierdzały, że właściwym rozstrzygnięciem był wybór planu B. Zadanie okazało się bardzo trudne dla zdających

(poziom wykonania – 13%). Przykłady 1. i 2. ukazują najbardziej typowe, poprawne rozwiązania. Zdający, uzasadniając poprawne rozstrzygnięcie, najczęściej odwoływali się do informacji, dotyczących Józefa Bema oraz podawali poprawną nazwę bitwy.

Przykład 1.

Rozstrzygnięcie: B.....

Uzasadnienie: w tekście jest mowa o Józefie Bemie, który jest obecny na planie B, mowa o odwołaniu się do planu przedyskutowanego, który jest obecny na planie A. Jest to bitwa pod Opatowem.

Przykład 2.

Rozstrzygnięcie: B.....

Uzasadnienie: Plan B przedstawia przebieg bitwy opisaną w źródle 2. Jest to bitwa pod Opatowem. W fragmencie ze źródła 2. ~~zawarte jest~~ pomyłkowo jest informacja o bohaterze Wiochy, który nie był, którym był Józef Bem, którego nawiązuje plan zamieszczony na mapie, podobnie jak podaje newsy, który był walczył z bitwą. Był umiarkowany i wolny, przewoził wojnę pod dowództwem feldmarszałka Dybina, który miał pomóc państwu rosyjskiemu.

Z analizy odpowiedzi zdających wynika, że najczęściej dokonywali poprawnego rozstrzygnięcia i w uzasadnieniu odwoływali się do informacji zawartych w obydwu źródłach, ale podawali błędną nazwę bitwy lub nie podawali jej wcale (przykłady 3., 4. i 5.).

Przykład 3.

Rozstrzygnięcie: B.....

Uzasadnienie: W tekście wymieniony jest bohater B Wiochy, który na planie B. Znajduje to potwierdzenie na planie B. Jest nowa wiadomość o feldmarszałku rosyjskim Dybinie. Jest to bitwa pod Opatowem.

wiedzy prowadził do błędnych odpowiedzi (przykład 12.), a nawet do dodatkowych błędów interpretacyjnych (przykład 13.)

Przykład 7.

Rozstrzygnięcie: NIE

Uzasadnienie: W źródle 1 wspomniane terytorium (obszar Saary) miało zostać przyłączone po upływie plebiscytu po 15 latach od podpisania traktatu wersalskiego (na bazie referendum), natomiast źródło 2 mówi o braku demilitaryzacji Nadrenii, ~~co było postawione~~, a traktat wersalski zażądał jej demilitaryzacji.

Przykład 8.

Rozstrzygnięcie: nie

Uzasadnienie: źródło 1 mówi o plebiscycie w obszarze Saary, a źródło 2 o remilitaryzacji nadrenii, co było pogwałceniem traktatu wersalskiego.

Przykład 9.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: W źródle 1 Niemcy złamali traktat wersalski przejmując od Francji terytorium Saary, a w źródle 2 traktat wersalski został złamany poprzez remilitaryzację Nadrenii.

Przykład 10.

Rozstrzygnięcie: TAK

Uzasadnienie: Zgodnie z traktatem wersalskim Niemcy nie mogli posiadać terytorium Saary (źródło 1), ani wprowadzić wojsk do Nadrenii (źródło 2).

Przykład 11.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Ponieważ źródło 1 wskazuje, iż Niemcy przejęli terytorium Saary, na którym dopiero następnie przeprowadzili plebiscyt, z korzyściami dla Niemców wynikającym. Także źródło 2 dotyczy rewikalizacji Nadrenii. Strona 23 z 34 z 1936 roku, która była niezgodna z traktatem wersalskim, podobnie już przejęcie przez Niemców terytorium Saary.

Przykład 12.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Źródło 1 mówi o przejęciu przez Niemcy terytorium Saary, które według traktatu miało zostać przez nie oddane, a źródło 2 mówi o niemieckich wojskach w Nadrenii, gdzie Niemcy miały zostać zdemilitaryzowane.

Przykład 13.

Rozstrzygnięcie: Nie Tak

Uzasadnienie: Niemcy, na mocy traktatu wersalskiego nie mogli powiększać terytoriów swojego państwa. Dodatkowo Niemcy ustawili swoje wojska nad Nadrenią, która była już pod prężą co wojska niemieckie były bardzo blisko granicy z Polską.

Najwyżej punktowanym zadaniem krótkiej odpowiedzi w pierwszej części tegorocznego arkusza było **zadanie 18.**, w którym sprawdzano umiejętność analizy i interpretacji materiału ikonograficznego, budowania argumentacji służącej wyjaśnieniu przesłania rysunku, z uwzględnieniem elementów graficznych oraz kontekstu historycznego oraz tytułu rysunku. Zdający musieli dodatkowo wykazać się umiejętnością analizy zjawisk i procesów w kontekście epok historycznych. Oprócz tego zadanie sprawdzało, w jakim stopniu zdający opanowali umiejętności tworzenia narracji historycznej, budowania argumentacji oraz dokonywania selekcji i hierarchizacji wydarzeń. Wyposażeniem zadania był rysunek z 1917 roku. Na pierwszym planie przedstawiono dwie postaci – jedna symbolizowała Francję, druga – Stany Zjednoczone. Kluczowym elementem graficznym rysunku był worek z pieniędzmi, który jest wyrazem pomocy udzielonej przez USA Francji w trakcie pierwszej wojny światowej (rok powstania rysunku). W tle stoi postać markiza La Fayette, nawiązująca

do pomocy udzielonej przez Francję kolonistom amerykańskim w wojnie o niepodległość w końcu XVIII wieku. Zgodnie z poleceniem, aby otrzymać 3 punkty, należało wyjaśnić przesłanie rysunku, zinterpretować jego elementy graficzne (co najmniej dwa) i tytuł rysunku oraz uwzględnić kontekst historyczny z roku jego powstania. Część zdających zupełnie nie rozumiała wymowy rysunku, popełniając jednocześnie błędy w interpretacji elementów graficznych (przykład 14., 15. i 16.).

Przykład 14.

[illegible]

Przykład 15.

Rytmik z 1917 idex predikcia kobiet, pls
Francie w symbolicznej czołce karykatury, które
od przedstawiało białego. Byłami przypisywane
financiarne sprawy z tyłu La Fayette, czyli "Białe
Ducha" obywatela b. sytuacja, ze swojej perspektywy
pły w ramach La Fayette bawien Francie
marchie mapy z Wielko. Byłami i czoł
kolek. c. umi. czoł

Przykład 16.

Wyjazd Busch roku '76 namierza
do afery Belfura. Francja przedstawia
na przykład to ~~to~~ ministerstwo w którym ta
afera miała miejsce. La Fayette przedstawia
na przykład list w sprawie afery Belfura.

Zdający, którzy poprawnie wyjaśnili wymowę rysunku, interpretując przynajmniej dwa elementy graficzne, uzyskiwali 1 punkt (przykład 17.). Dwa punkty uzyskiwali najczęściej ci zdający, którzy prawidłowo wyjaśnili wymowę rysunku wraz z interpretacją dwóch elementów oraz przedstawieniem kontekstu historycznego z 1917 roku (przykład 18. i 19.)

Przykład 17.

Tytuł „Duch roku '76” odnosi się do
 do Fayette'a, który walczył o wolność Stanów
 Zjednoczonych przeciwko Francji. Na rysunku
 widać jego smutek, który jest symbolizowany
 wsparciem Francji przez Stany Zjednoczone.
 Postać Amerykanina podobną do kobiety
 symbolizującej Francję (o czym świadczy napis na rękawie)
 worek ~~torbę~~ z nożem nubił dolarów. Odnosi się
 to do wsparcia jakie Amerykanie udzielili
 Francuzom w trakcie wojny.

Przykład 18.

Rysunek przedstawia nam tw. Hajja Sama, który daje
~~from~~ kobiecie symbolizującej Francję miliardy dolarów.
 W tle natomiast stoi do Fayette, sławny francuski
 dowódca który wzmógł odległą rolę w odzyskaniu
 otmymania przez Stany Zjednoczone niepodległości.
 La Fayette, który daje przywolenie Hajji Samowi na
 podarowanie Francji tych pieniędzy co biegał pod koniec
 rok po bitwie yorku (1917.) wskazywał na to w pomocy
 pieniężnej \$ na rzecz Francji podczas trwania II wojny Świa-
 towej w czasie której Francja zaczęła na powrót zacho-
 dować relacje z Niemcami.

Przykład 19.

Rysunek pokazuje pomoc finansową udzieloną Francji przez USA. Miało to miejsce podczas I wojny światowej, gdzie Stany Zjednoczone udzielały pomocy całemu Trójkątowi. Następnie same aktywne włączyły się II wojnę, po ratowaniu statusu Leksington. Postać symbolizująca USA wobec Francji stoi z pięciornikami. Tytuł rysunku może mieć odniesienie do Deklaracji Niepodległości USA z 1776r., która została zaakceptowana przez Francuzów.

Odpowiedzi zdających na maksymalną liczbę punktów ilustrują poniższe przykłady (przykłady 20–23). Niektóre z nich miały zwięzły i syntetyczny charakter.

Przykład 20.

Rysunek przedstawia przekazanie miliarda dolarów przez USA, Francji. Pośrednikiem tej sytuacji jest przedstawiany na drugim planie La Fayette, który jako francuski ~~bohater~~^{żołnierz} walczył o niepodległość USA i stał się wspólnym bohaterem dwóch narodów. Data rysunku świadczy o pomocy przekazanej Francji przez USA w czasie I wojny światowej. ~~to~~ Przedstawienie dwóch postaci: Francji (kobieta): USA (mężczyzna) nawiązuje stojąc do 1776 roku, kiedy ~~Francja~~ Francja wsparła USA w wojnie o niepodległość, a w tym przypadku Stany Zjednoczone przekazują wsparcie sojusznikowi pamiętając jego zasługi.

Przykład 21.

Byłoby mi ciekawie, ile pomocy finansowej udzielono Francji... przez USA... jest formą... stała się... Francji... ich udział w...
 USA w 1776 roku. Na przykład przedstawiono ten postać: symbolizując...
 USA, który przekazuje... "Amber delaware" kobiecie podpisanej jako Francja,
 oraz... podpisana jako La Fayette Francuski, który miał...
 amerykańskiej wojny o niepodległość o XVII wieku, ta WAT 76 roku trwała
 amerykańska wojna o niepodległość.

Przykład 22.

Na ~~sta~~ rysunku między USA a francuski... Stany Zjednoczone...
 pieniądze Francji. Był to pomoc udzielona... przez
 Stany Zjednoczone podczas... wojny...
 stały z tego symbolizując pomoc...
 Stany Zjednoczone... wojny o niepodległość. Do...
 wojny o niepodległość USA również...
 "Duch roku '76", kiedy to...
 koniec... z...

Przykład 23.

W 1776 roku... wojna o niepodległość...
 w której... La Fayette. To on...
 na tym...
 milion... Francji. Różnica...
 76... Francji...
 w... 1776. La Fayette...
 on jest...
 przez...
 przesłanie...
 symbolizując...

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

Zadanie 4.2. było tym, które sprawiło najmniej trudności tegorocznym zdającym (poziom wykonania – 86%). Wyposażeniem zadania były dwa materiały źródłowe – jednym był fragment publikacji naukowej zawierający opis przestrzennej organizacji miast lokowanych na prawie lubeckim, drugim – plan późnośredniowiecznego Elbląga z wyraźnie zaznaczoną i opisaną siatką ulic. Zdający mieli rozstrzygnąć, czy plan przedstawia miasto lokowane na prawie opisanym w cytowanej publikacji, a następnie uzasadnić swoją odpowiedź, odwołując się do informacji zawartych w tym opracowaniu i na planie miasta. Istotą zadania było dostrzeżenie na planie Elbląga braku klasycznego placu rynkowego w centrum oraz faktu, że rolę tę pełniła szeroka ulica. W zdecydowanej większości zdający poradzili sobie z tym zadaniem (przykłady 24–28).

Przykład 24.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Widać na planie późnośredniowiecznego Elbląga, że jego układ ulic jest prostokątny do nabrzeża rzeki Elbląg. Co więcej da się zauważyć brak placu rynkowego, gdyż jego funkcję pełni tam szeroka ulica zwana Starym Rynkiem.

Przykład 25.

Rozstrzygnięcie: TAK

Uzasadnienie: Hg. źródła 1. miasta na prawie lubeckim nie posiadały placu rynkowego, co widać w źródle 2. Ponadto źródło 1. mówi o prostokątnym układzie ulic, co widać ma źródle 2 po ulicach np. Bednarska, Rybacka, Mostowa itp.

Przykład 26.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Plan ze źródła 2 przedstawia miasto lokowane na prawie lubeckim, co potwierdza jego budowa – prostokątny układ ulic bez wyraźnego rynku jak na prawie magdeburskim.

Przykład 27.

Rozstrzygnięcie:tak.....

Uzasadnienie: W źródle pierwszym opisane są cechy miast lokowanych na prawie lubeckim - ulice prostąpadie do murów oraz rynki u postawień szerokiej ulicy. Cechy te posiada miasto ze źródła 2 - jego ulice są prostąpadie do murów, a funkcję rynku pełni szeroka ulica.

Przykład 28.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Plan miasta z źródła drugiego przedstawia miasto lokowane na prawie lubeckim. W źródle pierwszym jest wspomniana charakterystyczna cecha miast na prawie lubeckim - brak rynku. I o tym z dużym pismem pisał jego autor. Także widoczne ulice widzimy na planie z źródła drugiego, czyli Stary Rynek.

Kolejnym łatwym zadaniem dla zdających było **zadanie 17**. (poziom wykonania – 85%). Zostało ono wyposażone także w dwa różne materiały źródłowe. Pierwszym był fragment przemówienia brytyjskiego polityka, w którym opisywał on bezwzględne pobieranie podatków oraz wyzysk ludności Indii, a także zwracał uwagę pozbawienie praw politycznych Hindusów. Drugim była ilustracja obrazująca relacje Brytyjczyków i Hindusów w Indiach pod koniec XIX wieku. Zdający miał rozstrzygnąć, czy opinia polityka znajduje potwierdzenie na ilustracji, i uzasadnić swoje zdanie, odwołując się do treści obu źródeł. Zdający nie mieli problemu ze wskazaniem właściwego rozstrzygnięcia. Niektórzy poddali dokładnej analizie obydwa źródła, nawiązując w uzasadnieniu do treści każdego z nich (przykład 29. i 30.) Najczęściej jednak ograniczano się do wskazania aspektów polityki fiskalnej Wielkiej Brytanii (przykład 31. i 32.). Czasami zdającym zdarzały się błędy merytoryczne (przykład 33.). Bardzo rzadko pojawiały się odpowiedzi błędne (przykład 34.).

Przykład 29.

Rozstrzygnięcie: TAK

Uzasadnienie: W źródle 1 mowa jest o wyzysku ludności Indii oraz o braku prawa głosu. Źródło 2 pokazuje natomiast wychudzonych, biednych mieszkańców Indii skontastrowanych z elokwentnymi Brytyjczykami.

Przykład 30.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Źródło 1. mówi o pobieraniu podatków, cła i innych opłat od miejscowej ludności, która nie ma praw. ~~W~~ Pobierane opłaty są niezwykle ciężkie, a więc dentne co pociągają źródło 2. które chwali zagladanych Hindusów, że upominają się o do przytych poborów. Oba źródła pokazują brutalność Brytyjczyków.

Przykład 31.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Według autora źródła 1. polityka angielska na terenach Indii była nastawiona na maksymalną eksploatację i dochód z tamtejszych ziem, takie samo zdanie miał autor źródła 2, który obrzuca doprowadzonych na skraj Hindusów, którzy są biedni i wycieńczeni.

Przykład 32.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Źródło 2 przedstawia nielolę Hindusów, którzy są wygłodzeni i konaszą do Brytyjczyków, którzy żyją w dobrobycie. Taką sytuację została przedstawiona w źródle 1, w którym mowa o ogromnej ilości podatków nakładanych na hindusów i o ogromnym wyeksploatowaniu Brytyjczyków.

Przykład 33.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Polityka Brytyjczyków w źródle 1 została opisana jako wyzysk Indian, którzy upiśnięci pręży i są biedni, oraz nie mają prawa głosu. Takie są myślenia ma źródło 2. wychudzeni Indianie domagają się swoich praw, lecz nie ich nie dosta.

Przykład 34.

Rozstrzygnięcie: ~~TAK~~ NIEUzasadnienie: ~~W źródle 1 mowa jest o ogromnym ucisku Brytyjczyków~~~~względem Indian - ci pierwsi pobierają od nich duże pieniądze.~~~~Ta sama opinia przedstawiona jest w źródle 2 gdzie tłum~~~~wyraża zdanie, że w źródle 1 mowa jest o dużym ucisku Brytyjczyków~~~~względem Indian, natomiast w źródle 2 widac, że ci pierwsi troszczą się o ten~~
biedny naród wysiłkując się zuli

Łatwe okazało się także **zadanie 6.** (poziom wykonania – 81%). Wyposażenie zadania stanowiły dwa fragmenty opracowań historycznych, w których zaprezentowano opinie historyków na temat Władysława Łokietka. Zdający mieli przedstawić jedno podobieństwo i jedną różnicę między tymi opiniami. Za pełną prawidłową odpowiedź można było otrzymać dwa punkty. Zadanie sprawdzało umiejętność analizy źródła historiograficznego, a w szczególności analizy różnych ocen historiografii dotyczących dziejów ojczystych. Zdający nie mieli problemu z wykazaniem zarówno różnic jak i podobieństw, co niewątpliwie wynikało także z faktu, że w obu opiniach można było znaleźć wiele odpowiednich podobieństw i różnic (przykład 35., 36. i 37.). Zdarzało się, że niektóre wypowiedzi były bardzo lakoniczne (przykład 38.).

Przykład 35.

Podobieństwo: Obaj autorzy ~~podkreślają~~ jak wielkim
osiągnięciem było zdobycie i utrzymanie korony przez
Władysława ŁokietkaRóżnica: Autor źródła 1. opisuje Łokietka jako króla
przerobnego natomiast autor źródła 2. przedstawia
go jako króla gwałtownika, podejmującego decyzje w
emocjach.

Przykład 36.

Podobieństwo: Obyj autorzy lektur mówią o tym, że Władysław Tokietek wychowywał się w trudnych czasach i nie miał zbyt wielu dobrych wzorców.

Różnica: Autor lektur 1 pisał, że po użyciu pewnych tokietek stał się wielkim bohaterem w późniejszych czasach panowania. Natomiast autor lektur 2 napisał, że Tokietek w późniejszym okresie życia nie był dobrym gospodarzem kraju.

Przykład 37.

Podobieństwo: Obydwa teksty podkreślają, że Władysław Tokietek porządkowo borykał się z wieloma trudnościami. Z perspektywy politycznej posiadał wiele obszarów ziemi oraz posiadał nieprzychylnych mu sąsiadów.

Różnica: Źródło 1 podkreśla słabość i oddanie sprawie narodowej Tokietki i w pozytywny sposób ocenia jego władzę. Natomiast źródło 2 wytyka więcej wad Tokietce oraz wspomina o europejskich działaniach władcy, negatywnie go ocenia.

Przykład 38.

Podobieństwo: Spontaniczność Tokietki, był dobrym królem i na ówczesne czasy chaosu.

Różnica: fragment 2 mówi o pomyślności Tokietki i o tym, że gonił siebie rucił jako król, natomiast źródło 1 pisał o jego przeobrażeniu i że dopiero z czasem wyrósł na dobrego króla.

Problem pod lupą – wypowiedź argumentacyjna (wypracowanie)

W tegorocznym arkuszu została wprowadzona na egzaminie nowa formuła zadania rozszerzonej odpowiedzi. Zgodnie z zapisami *Informatora* maturzyści mieli za zadanie napisać wypowiedź argumentacyjną na jeden z trzech przedstawionych tematów, z których żaden nie był wyposażony w materiały źródłowe. Należy pamiętać, że tego rodzaju zadanie arkusza egzaminacyjnego z historii w największym stopniu sprawdza umiejętność konstruowania narracji historycznej (jedno z trzech wymagań ogólnych podstawy programowej). W jej tworzeniu zdający powinni w odpowiedni sposób selekcjonować fakty, łączyć je w związki przyczynowo-skutkowe, a ponadto formułować wnioski i dojrzałe oceny. W każdym z zaprezentowanych tematów zawarta była teza, odnośnie której zdający mieli zająć dowolne stanowisko i je uzasadnić. Argumentacja zdających uwzględniała różnorodne aspekty zaproponowanego zagadnienia (temat 2) lub elementy określone w temacie (temat 1. i 3.) Tematy odnosiły się do różnych epok historycznych – średniowiecze, nowożytność oraz dzieje najnowsze. Realizowały wymagania szczegółowe podstawy programowej zarówno z zakresu historii Polski, jak i historii powszechnej.

Temat 1. W życiu politycznym państwa polskiego w okresie XI–XII wieku dominowały tendencje decentralizacyjne. Zajmij stanowisko wobec powyższej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w swojej argumentacji panowanie trzech wybranych władców z tego okresu.

Zdający zajmowali różne stanowiska wobec postawionej w temacie tezy. Przeważającym było jej potwierdzenie (przykład 39.), rzadziej zdarzały się wypowiedzi, w których negowano tezę zawartą w temacie (przykład 40.). Stosunkowo często zdający zajmowali stanowisko ambiwalentne (przykład 41.). Z odpowiedzi uczniowskich wynika, że najczęściej swój stosunek do tezy prezentowali we wstępie pracy (przykład 39.). Zdarzały się również takie realizacje, w których stanowisko zajęte we wstępie było potwierdzane w zakończeniu i podsumowaniu pracy (przykład 39.A). W realizacjach zdających stosunkowo rzadko zdarzało się, aby argumentacja była sprzeczna z zajęтым stanowiskiem. Jej poziom był bardzo zróżnicowany – od bogatej, uwzględniającej trafnie dobraną i szczegółową faktografię popartą adekwatną terminologią (przykład 41. i 42.), do powierzchownej, opartej na uogólnieniach oraz wspartej podstawową faktografią i terminologią (przykład 43. i 44.). Zdający nie ustrzegli się błędów merytorycznych, tak w zakresie chronologii, terminologii historycznej, jak i ukazywania związków przyczynowo-skutkowych (przykład 45., 46. i 47.).

Przykład 39.

XI oraz XII w. były dla państwa polskiego okresem panowania ~~z~~ dynastii Piastów. Choć w XI stulecie naszej ery Polska władowa, jako ~~państwo~~ ^{krój} silny, pod władzą Bolesława Chrobrego, ~~XII stulecie~~ pod koniec XII stulecia nie istniała już jako jednolite państwo o scentralizowanej władzy. Pozwala to zauważyć, że na przestrzeni tych dwóch wieków nasiliły się w Polsce ~~decentralizacyjne~~ tendencje decentralizacyjne, które osiągnęły swoje apogeum w pierwszej połowie XII ~~tytuł~~ ^{tytuł} stulecia.

Przykład 39.A.

Sądzę, że pytasz mnie o okresy panowania władców z dynastii Piastów charakteryzując tendencje decentralizacyjne w Polsce w XI i XII w. Należą te, które zaczęły uwidocznić się pod czas panowania Bolesława Śmiałego, rozwinęły się w dalsze władcy Władysława Hermana i osiągnęły szczyt w okresie Bolesława Krzywoustego z 1138 r. To one doprowadziły do Rozłupu Przemyślanego – rozdrobnienia politycznego państwa polskiego.

Przykład 40.

Kiedy po chrście w 966 r. Polska zaczęła liczyć się na arenie międzynarodowej, władze w niej obejmował Mieszko I. Dzięki jego polityce kraj stał się monarchią państwową z silną pozycją pryncypa. Spowodowało to, że państwo Piastów posiadało silną władzę centralną, która nawet mimo licznych wleśi, potrafiła przywrócić kraj do stanu państwowego, co szczególnie widoczne było w okresie XI-XII wieku.

Przykład 41.

Państwo polskie w okresie średniowiecza przeżywało różne ~~okresy~~ momenty. W XI i XII wieku, były momenty gdy państwo polskie prosperowało dobrze, lecz były także momenty, gdy zbliżało się do upadku poprzez liczne tarcze je krzyżacy. Nie można jasno określić jakie tendencje dominowały w tym czasie, ponieważ część władców prezentowała politykę decentralizacyjną, a inni dążyli do scentralizowania państwa i władzy.

Przykład 42.

Decentralizacja państwa postąpiła się w czasach króla Władysława Hermana, który dążył do władzy po wygnaniu Bolesława Śmiałego. Król ten wykazywał niewielkie zaangażowanie w sprawy kraju, a realną władzę sprawował wojewoda ścielecki, który miał nawet prawo bicia własnej monety. Ostatecznie utratł on autorytet oficjalnego władcy, co skutkowało różnicami w rozkazach wśród jego synów, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa. Wygnali oni na ówczesne wydziały inne osobne dzielnice - Łęka, dzielnicę północną części kraju, a Bolesław południową. Dzielnice te prowadziły osobną politykę, ponieważ Krzywousty, w przeciwieństwie do swojego brata, prowadził politykę ekspansyjną, szczególnie w kierunku Pomorza. W międzyczasie, po wygnaniu Ścieleckiego, Władysław Herman utracił resztę władzy na rzecz synów. Dojście Bolesława do pełnej władzy i krzyżacy.

~~Rozwój~~ Pomocnik na przykład Zbigniewa Dobrowolnego
do konfliktu między braćmi, który mógł się
z czasem przekształcić w otwartą wojnę i przetrwać
mocarstwa wiodące centralnej.

Przykład 43.

Niewystąpienie istotnych zmian w tym procesie
był powodem do wojny Kazimierza Odnowiciela, syna
Mieszka II. W celu podporządkowania sobie państwa
potrzebował silnej armii, nie posiadał jednak odpowiedniego
majątku, aby utrzymać wojsko. W czasie jego
przebiegu o sukcesie króla przeszedł właśnie
odpowiednie ubrojenie broni i wyszkoleną drużynę, która
była opłacana ze skarbów królewskich. Kazimierz
rozwiązał ten problem dzięki nadawaniu beneficjów,
czyli ziem i immunitetów swoim wojskom.
Był to cenny zysk, ^{we wczesnym} ~~na wczesnym~~ średniowieczu,
który doprowadził do rozwoju systemu feudalnego.
Miał on zasadniczą rolę – lennicy mogli
rozdzierać swoją ziemię państwu własnym wasłom,
stać się tym samym ich seniorami. Jako że
władca odbierał tytuł jako bezpośredniego wasła,
nie miał wpływu na jego wasła i prowadziło
to do osłabienia władzy centralnej. Z czasem
wysłatał się społeczeństwo stanowe, spośród
którego ~~zaczęły się~~ ~~zaczęły się~~ ~~zaczęły się~~ ~~zaczęły się~~ ~~zaczęły się~~
stanowić w Polsce zaczęły się domagać się
wpływu na władzę stan rycerski. Ręczył Kazimierz
Odnowiciel sprawozdawał wzrost potęgi monarchii
i rycerstwa kosztami władzy, ~~zwa~~ w kolejnych

Przykład 44.

Kazimierz Odnowiciel starał się odrodzić państwo
 Polskie. Przeniósł stolicę z Gniezna do Ułkowa.
 Rozpoczął odbudowę Polski, która została zniszczona
 w wyniku najazdów sąsiadów. ^{Takie ustrój} ~~Gdyby~~ ^{ustanowił się na króla}
 Polski. Gdyby ~~państwo~~ ^{państwo} wśród piastowskich Piastów
 nie dominowały tendencje centralizacyjne, to
 nie należałoby tak zacieśnić o państwo Polskie.
 Mogłoby oddać swoją władzę Niemcom bądź Czechom,

Przykład 45.

Kolejnym Bolesławem na tronie Polski był Bolesław
 Szczęśliwy, zwany także Śmiałym. Jego czasy
 pokazują już pewne tendencje, które z czasem
 następują w państwie polskim. Bolesław znany
 ze swojej śmiałości wszedł w konflikt z krakowskim
 biskupem - Stanisławem ze Szczepanowa. Zatem
 król z duchownym bardzo nie podobał się społeczeństwu.
 Ciężko harmonować było nastroje państwa wewnątrz
 kraju. Skutkiem konfliktu było śmierć biskupa.
 Został on poćwiartowany. Zgodnie z legendami
 mówi się, że poćwiartowane członki biskupa Stanisława
 są metaforą dla decentralizującego się państwa.
 Już wtedy ~~należało~~ ^{należało} widoczny był brak jednności
 króla i państwa.

Przykład 46.

6. imię Bolesława Chrobrego w 1025 r.
Władę dzielnicą jego najstarszy syn - Mieszko II.
Mieszko wezwany zmarł latem roku 1034.
+ po kłótni z poparciem słowian dyplomatyczny
2. cesarstwem przymusowym.

Przykład 47.

podzielić Polkę między swoich synów. Zgodnie
z tym statutem mają obowiązywać dwie zasady:
senioratu - królem seniorom miał zostawać następny
z ^{króli} ~~tytułu~~, nie ~~metody to z~~ było to dwudzieste

Przykład 48.

Hygnonice obzynie slask i
dzialnicz semicelna (agadno a
sada semicatu i pyncypatu),
ponat agadzi trotko, ego rady
sa nepopulone, hie moini
prekaze uadaz, kedze somemu
bradzi or do srogi smierci 114ur.

Temat nr 2. *Rewolucja amerykańska i francuska z końca XVIII wieku miały podobne przyczyny. Zajmij stanowisko wobec powyższej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w swojej argumentacji aspekt polityczny, społeczno-gospodarczy i kulturowy.*

Zadanie zdających polegało na zajęciu stanowiska wobec zaprezentowanej tezy oraz skonstruowania argumentacji, która to stanowisko będzie wspierała. Przy czym zdający musieli dokonać selekcji odpowiednich informacji z aspektów: politycznego, społeczno-gospodarczego i kulturowego. Pierwszy problem polegał więc na trafnym dobraniu odpowiednich faktów (funkcjonalne wykorzystanie wiedzy historycznej), tak aby argumentacja była rzeczowa, zawierała właściwe informacje, poprawną terminologię i prowadziła do odpowiednich wniosków. Większość zdających potrafiła zająć stanowisko i podejmowała próbę jego uzasadnienia. Tylko niewielka część zdających potrafiła w pełni funkcjonalnie wykorzystać swoją wiedzę historyczną i skonstruować bogatą argumentację, tworząc w wnikliwą analizę problemu, unikając błędów i w sposób spójny zaprezentować swoje stanowisko (przykład 49.). Większość zdających posługiwała się rzeczową argumentacją i właściwą terminologią oraz podejmowała próbę refleksji nad problemem. Bardzo często zdający nie potrafili jednak pogłębić swoich argumentów przez podanie szczegółowej faktografii, popełniali też błędy merytoryczne (przykład 50.).

Przykład 49.

Revolucja amerykańska i rewolucja francuska, mające miejsce pod koniec XVIII wieku, miały podobne przyczyny. Zarówno bowiem Amerykanie, jak i Francuzi dążyli do zmian ustrojowych, pragnęli większych swobód i wolności. Rozważając aspekt polityczny, społeczno-gospodarczy i kulturowy, postaram się udowodnić moją tezę.

Polityka prowadzona przez króla XVI wieku nie zadowalała Francuzów, którzy pragnęli liberalizacji ustroju, nie odpowiadała im ustrojowi monarchicznemu. Król rządził wiele postanowień, nie zwoływał między innymi Stanów Generalnych, na co zdecydował się dopiero w roku 1789, po długiej przerwie.

Jednak polityka prowadzona przez monarchę była korzystna jedynie dla możnych i duchownych. Wyżsi wami Stan Trzeci, składający się z chłopów i mieszczaństwa był niezadowolony, ~~z~~ bowiem nie miał praw.

Chociaż Zgromadzenie Narodowe dawało szansę na poprawę losu reprezentantów Stanu Trzeciego, Ludwik XVI zaczął uzbrajać hojsho, co wywołało bunt przestraszonego Stanu Trzeciego i sprawiło, iż mieszczańscy Paryżanie zbuntowali się przeciwko władzy, wybuchła rewolucja francuska, rozpoczęta ~~z~~ ~~z~~ od ataku na Bastylię w 1789 roku. Podobnie w XVIII-wiecznej Ameryce, rządzonej przez Brytyjczyków, stopniowo rodziły się nastroje narodowo-wyzwolenicze. Mieszkańcy i wyżsi wami przez Brytyjczyków Amerykanie nie zgadzali się z wprowadzoną w 1751 roku Anglików polityką opłat stemplowych. Wyrażem buntu Amerykanów był bojkot brytyjskich towarów, nazywany w historiografii boston'skim pieczeniem herbaty, z 1773 roku. Polityka monarchii ~~z~~

Brytyjskiej, której rządy zoleminowały wolności Amerykanów, doprowadziła do wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych. W dniu 4 lipca 1776 roku ^{deklarację} ogłoszono o niepodległości Stanów Zjednoczonych. Na czele walczących stał Jerry Waszyngton.

Porównując prądy polityczne wybuchu obywatelskiej rewolucji uważam, iż Amerykanie i Francuzi mieli podobne dążenia.

~~Przyglądając~~ Zmierzali do zmniejszenia wpływu monarchii, uzyskania praw politycznych, których nie posiadali, a także do zmian ustrojowych, zatwierdzonych przez liberalną konstytucję.

Przyglądając się aspektowi ^{społeczno-}gospodarskiemu, również możemy zauważyć pewne podobieństwa. Francuzi czuli się nieszczęśliwi przez duchowych i możnych zafascynowanych ideologiami oświeceniowymi pragnęli walczyć o sprawiedliwość i ustroj liberalny. Niechęć społeczeństwa budziło także postępowanie pary królewskiej która nie dążyła do rozwoju Francji, a majątki państwowe trwonika na własne ołobro. Trwonienie majątku przez Marię Antonię i Ludwika XVI doprowadziło do pogłębiającego się w kraju kryzysu gospodarczego. Mieszczanie nie mieli nigdzie ani praw ani ~~nie~~ przemogły, czuli się więc pokrzywdzeni, uważali, iż warunki, w których żyją są niegodne. Także Amerykanie, których ciężka praca była wykorzystywana do wzmocnienia gospodarki brytyjskiej.

ze są
 czuli, ~~se~~ traktowani niesprawiedliwie.
 Brytyjczycy eksportowali z ~~Ameryki~~
 Ameryki wiele cennych surowców,
 zmuszali Amerykanów także do pracy,
 a zysk z dorobku, zamieszkujących
 kontynent odkryty przez Krzysztofa
 Kolumba mieszkańcom, zabierali dla siebie.
 Tak więc podobnie jak we Francji,
 społeczeństwo Ameryki żyło w biedzie,
 a gospodarka kraju ~~nie~~ rozwijała się.
 Niechcąc Herold społeczeństwa Amerykańskiego
 budziło także brutalne postępowanie
 Brytyjczyków, którzy nie tylko narzucali
 Amerykanom obowiązki, lecz często
 także dopuszczali się na ludności
 amerykańskiej brutalnych masakr.
 Zardłwio Amerykanie, jak i Francuzi,
 zafascynowani nowymi ideami, w których
 odmienniejszej roli nie miał monarcha,
 a lud, odkryli poczucie świadomości
 narodowej, postanowili walczyć o godne
 życie. Ponadto chcieli, aby ich praca
 przynosiła zysk dla rozwoju gospo-
 darki kraju i ~~nie~~ pozwalata na
 godne życie wszystkim mieszkańcom,
 a nie jedynie uprzywilejowanych
 warstw społecznych czy władz.

Porównując przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej i amerykańskiej z perspektywy kulturowej, podobieństwo jest znaczące. Filozofowie oświeceniowi, dążący do wskazania sposobu na poprawę stosunków społecznych, opisujący jak powinno funkcjonować prosperujące państwo, fascynowali wiele XVIII-wiecznych narodów. Opracowany przez Monteskiusza podział władzy stanowił podstawę wielu reguł prawnych w ówczesnej Europie. Francuzi i Amerykanie wierzyli, że w państwach, w których żyją, można zaprowadzić ustój sprawiedliwy.

~~Kultura~~ Kultura XVIII-wieczna, ~~stanowiła~~ ^{propagowała} o liberalizacji ustroju, dążenie do poprawy warunków życia wszystkich klas społecznych, nakazywała także do rozwoju gospodarki. Idee oświeceniowe ~~w~~ wzbudziły więc fascynację umysłową i wyzyskiwaną Amerykanów i Brytyjczyków.

Jaki ~~uważają~~ uważają powyższe przykłady, przyczyny rewolucji amerykańskiej i rewolucji francuskiej były podobne. Dążenia do wywołania spod nadmiernego wpływu monarchów.

stanowiły punkt wspólny obydwu narodów. Także uchwały stnie prowadzona dla uboższych warstw społeczeństwa polityka gospodarsza ~~prawnika~~ wzbudziła niechęć Amerykanów i Francuzów. W duchu idei oświeceniowych postanowili oni więc zbuntować się przeciwko panującemu we Francji i Ameryce niesprawiedliwym planom, a także o lepsze jutro. Ich działania zakończyły się powodzeniem, przyniosły bowiem liberalizację ustroju, ~~z~~ wprowadziły nowe rządy i konstytucje.

Przykład 50.

Rewolucje rozpoczynane są po to, by dokonać
 gruntownych zmian i są często spowodowane są różnym niezadowoleniem
~~między~~ obywateli i brakiem reakcji ze strony rządzących, ^{przynajmniej} ~~przynajmniej~~
 do starego systemu. Niektóre państwa rewolucje są chwalone, niektóre
 nie jednak zwykle przyczyny są takie same - niezadowolenie społeczne.
 Jednak nie zawsze tak jest rewolucja francuska i amerykańska
 mają wspólne przyczyny pod aspektem kulturalnym jednak różni
 się od siebie pod względem politycznym i społeczno-gospodarskim.
 Sytuacja ^{polityczna} tych dwóch państw była w ówczesnym czasie
 zupełnie różna. Stan Stany Zjednoczone powstały jako kolonia brytyjska
 i nie były niepodległym państwem. Z czasem zależały od
 Brytanii, której ~~niegdą~~ władcy dążyli do pozyskania kolonii,
 stała się instytucją od dla mieszkańców Ameryki, którzy nie musieli
 przykazywać do Anglii i mieli z nią sprzeczne interesy polityczne.
 Brytyjczyki byli bowiem zajęci rozwojem kolonii, natomiast Amerykanie
 interesowali się lokalną polityką i skupiali na zachodzie kontynentu.

~ Po francuskiej apoteozie amerykańskiej, ciągle powracano o nowych emigrantach z Europy, chętna samoderżna dekrety o swoich sprawach stał błąd pod jurysdykcją. A ostateczny Londyn nie było dla nich już kompletnie. Sytuacja polityczna we Francji wyglądała inaczej, zaszyfrowała od tego, że konflikty były wewnętrzne, a nie Francja. Niezadowolone podeszło na parujących twardo religii, wstąpiło absolutnych, który przez lata prowadzi politykę terroru, naciągano religij, czego przykładem jest sam Ludwik XIV, który został odwołany, doprowadził cenzurę i terror. Sytuacja ta nieprzekładała się na uciśnienie apoteozu Francuzów, które stanowiło zdecydowanie większe nad własne uprzywilejowanie. Niezadowolone powróciło również politykę zaszczytów Francji, która prowadziła wojny, które nie były nie wygrane, a jedynie wymagały ogromnych wkładów finansowych, co nie parowało znikomego opóźnienia strac 3 i brzoza gospodarczo. Wielkiemu atom 2, który musiał utrzymywać na swoich bokach uprzywilejowanych arystokratów i duchownych, parowało dalej bez żadnych praw, był niedostateczny z interesem, aby ich pokonać.

Polekane sytuacja w obu krajach zmieniła się pod względem społecznym – gospodarczym. Problemy państwa w USA również wymagały z nadzwyczajnej roli Anglii, która stała się kontrolowaną, sztywne gospodarkę w Ameryce. Kolonia ta stanowiła dla nich idealny rynek zbytu i miejsce w którym za pomocą taniej siły roboczej, mogli produkować potrzebne w Imperium zasoby. Walka Brytanii obawiała Ameryki, która nie mogła pozwolić, które dotkliwie dotknęły jej interesów. Powstała również polityka monopolu handlowego na handel z koloniami w Ameryce. Wprowadzono zakazy handlu na 3 innymi krajami. Dotyczyło monopolu na herbaciane, które miało być wprowadzone z Anglii, przyczyniło się do bezpośredniej paradygmy, wzrostu rewolucji – czyli herbaciane Brytanii.

Incydenty podziła, którego Amerykanie wynuli do wody
 sprzymierza z Anglii. herbata na znanie projektu i niezadowolono.
 Polityka brytyjska traktująca Amerykę przedmiotowo jako najnie-
 powtarzalną formę zapobiegania Imperium. Sprawy te niekiedy były
 i zaborczytwa i rezerwy. Byłoby. Również pod względem spotęgowania
 do odwołania od współpracy do Imperium. Sprawy Ameryki
 były nieomówione i coraz mniej woli zawała odwołania potęgi
 powołania do Imperium. Byłoby. Sytuacja gospodarczo - społeczna we
 Francji. Wyglądała nieco inaczej. Gospodarka francuska, ekstencyjna była
 przez francuskie wojny - inwazyjne przez władze absolutnych. Prowadzenie
 wieloletnich wojen wymagało niezmierzonych wydatków, których obciążenie
 było społeczeństwa i gospodarki Francji. Powodowało to narastający
 kryzys gospodarczy i zarobkowe możliwości. We Francji panowały również
 głębokie podziały społeczne, a nieuprzedmiotowienie jako część składową
 ogromnej wielkości. Wzrost obywateli. Francuzi nie byli już jedyną siłą
 i ambicjami, co prowadziło do konfliktów społecznych i religijnych
 narastających, stanu 3" do posiadających prawa. Stan 3" nie miał prawa
 na swoich barkach ciężarów całej gospodarki Francji, która opierała
 się na ich pracy i płacach przez nich poniesionych. Sytuacja ta
 doprowadzała społeczeństwo, które chciało równości i praw oraz
 było skłonione do rewolucji. Na niezadowolone gospodarstwo miało
 politykę również w handlu, który zdecydowanie ograniczył import
 produktów i zasobów, co umniejszało import towarów.
 Jednak, które rewolucje kładły nacisk na przywrócenie kultury,
 które wynikały z rosnącej świadomości narastającej społeczeństwa oraz
 prądów oświecenia, które zaczęły mieć coraz większy wpływ na
 filozofię i politykę narodu. Rosnąca świadomość we Francji widoczna
 jest w różnych nurtach patriotycznych i w niezmierzonych społeczeństwie.

lebbe chęć to zmienić na lepsze. Wkrótce sytuacja w Ameryce zmieniła się. Wskazywało się to na wzrost
 podległości. Natomiast w Ameryce objawiało się to rosnącą
 świadomością odwołania się do wartości kolonialnych, cel Imperium Nijomocowe
 i tolerancyjne społeczeństwo Amerykańskie nie ustrzegło się już z
 Anglikami. Budując się, idee oświeceniowe widoczne są natomiast
 w hasłach głoszących przez obywateli przez struktury państwa.
 Wiele powstało w wyniku rewolucji. Później z kolei stały się republikami
 i głoszone były również zgodne z ideami oświeceniowymi.
 Mimo iż główną przyczyną rewolucji, przede wszystkim
 przypadku, jest niezadowolenie z dotychczasowego społeczeństwa. To
 w przedstawionych przypadkach odnosi się one do przyczyn i
 politycznej i społeczno-gospodarczej. W Francji o rewolucji zdecydował
 udział władz absolutnych i stanów w przywilejowanych, ze względu na politycznej
 praw własności, oraz innych grup społecznych. W USA natomiast to udział
 Imperium i utworzone Ameryki były kolonizacją, zdecydował o chęci odwołania
 się do Imperium. Podobne przyczyny możemy znaleźć również w
 zapadłej kulturze, w której o rewolucji zdecydowała również
 świadomość i gotowość i myślenie filozoficzne, a nie tylko siła
 i sprawiedliwość.

Temat 3. Zimna wojna osiągnęła apogeum w latach 50. XX wieku. Zajmij stanowisko wobec powyższej tezy i je uzasadnij, charakteryzując trzy wybrane wydarzenia z tego okresu.

Teza postawiona w temacie odnosiła się do wydarzeń z zakresu historii najnowszej. Początki zimnej wojny sięgają końca II wojny światowej i tworzenia się dwubiegunowego układu sił na świecie, za koniec przyjmuje się rozpad bloku wschodniego oraz samego ZSRS (przełom lat 80-tych i 90-tych XX wieku). W pierwszej kolejności temat wymagał od zdających zajęcia stanowiska wobec stwierdzenia, czy dekada lat 50-tych to apogeum zimnej wojny. Kolejnym krokiem było uzasadnienie zajętą stanowiska, w którym należało przywołać i opisać trzy adekwatnie dobrane wydarzenia z tego okresu. Z analizy prac wynika, że zdający najczęściej potwierdzali tezę zawartą w temacie (przykład 51.). W uzasadnieniu najczęściej charakteryzowali: wojnę w Korei, rywalizację bloków militarnych (NATO, Układ Warszawski), upadek państw kolonialnych w Azji i kwestię tzw. wojen zastępczych (np. wojnę w Wietnamie). W umieszczonej poniżej realizacji zdający nie ustrzegł się błędów merytorycznych, oznaczonych przez egzaminatora na marginesie. W realizacjach uczniowskich zdarzały się również prace (choć rzadko), w których zdający nie zajmowali jednoznacznego stanowiska. Uważali, że zarówno wydarzenia z lat 50-tych, jak i 60-tych XX wieku stanowiły apogeum zimnej wojny (przykład 52.). W tym przypadku zdający,

konsekwentnie wobec zajętego stanowiska, scharakteryzował odpowiednio wybrane wydarzenia z tych dwóch dekad. Innym sposobem realizacji tego tematu było zaprzeczenie tezie w nim postawionej. W takim przypadku zdający najczęściej wskazywali na lata 60-te XX wieku jako apogeum zimnej wojny (przykład 53.). Najczęstszymi przykładami wydarzeń z tego okresu charakteryzowanymi przez zdających były: kryzys kubański, budowa muru berlińskiego czy eskalacja wojny w Wietnamie. Zdarzały się również prace świadczące o zupełnym braku zrozumienia tematu czy problematyki (przykład 54.).

Przykład 51.

Zimna Wojna była bez wątpienia jednym z najważniejszych i najcięższych pośrednich konfliktów w historii. Starcia państw bloku zachodniego ze wschodnim nie zawsze były bezpośrednie, ale zawsze wiązały ze sobą określone skutki. Lata 50. XX w. można uznać za apogeum zimnej wojny.³⁵

Aby to udowodnić, należy zacząć od wojny koreańskiej w latach 1950-1955. Półwysep Koreański stał się jednym z pierwszych miejsc konfrontacji hegemonów obu bloków, czyli Stanów Zjednoczonych z blokiem zachodnim oraz Związku Radzieckiego z blokiem wschodnim. ~~Wyzwolenie~~ Wyzwolenie Azji spod okupacji japońskiej po II wojnie światowej nie zakończyło problemów na tym kontynencie. Proklamowano CHRL, a nad Kuomintangiem musiał ewakuować się na Tajwan. Problem powstał również na wcześniej wymienionym Półwyspie Koreańskim, gdzie jego północna część uspieniona była przez komunistów, a południowa przez Stany Zjednoczone; państwa demokratyczne. Wojna w Korei była bardzo intensywnym

i wysiłku wojny konfliktom. Oraz pierwszy i najważniejszy radziecko-
amerykański podty gotowy wyzwać broni atomową przeciwko sobie.
Rozjem u ~~P~~ Panmudzon zakończy walkę, ale nie zakończy
wojny. Powstała linia demarkacyjna która do dziś dzieli świat na
ze sobą koczującą kochającą ludność - Panmudzon z charakterem
totalitarnym (tuz kocz. Północna) oraz kocz. Południowa.

Innym przykładem litomy warto wyznaczyć jest powstanie Układu Warszawskiego w 1955 r. Powstał on w odpowiedzi na utworzenie zachodniego NATO. Z założenia był to układ o przynajmniej równym i równym wzajemnej. Wiadomo było jednak, że miał on charakter głównie wojaskowy i obronny dla NATO. Miał on być wyrażeniem w ramach obrony przed potencjalnym zagrożeniem. Zachodu, jednakże to po utworzeniu Stowarzyszenia Tajne Planu wojny i wojny. Nikt nie chciał stać się inwazyjnie ze strony Układu Warszawskiego, jakoby to usiłował jakkolwiek nie zło z zamiarem bezpośredniego odniesienia do Układu Warszawskiego ~~to~~ ma również następną wykładnię o litomym.

Powstanie na Węgrzech w 1848r. było jedną z pierwszych okazji do wykorzystania w IT Długości Warszawskiego. Węgry wraz z Józefem Nagym na czele podjęli walkę o swoje państwo i wolność. Zakoczyło się to niepowodzeniem, interwencja UW na terenie Węgerek i porażeniem Józefa Nagiego. ~~Spowodowało~~ Wystrzelenie to spowodowało się z następnymi i potępieniem, któryś z nich do zagwarantowania stosunków między dwoma blokami. Zdecydowano o obniżeniu się, skłonił i że wyłączenie na Węgry było ~~po~~ pretekstem do pamiłowania się dalej i wojennego posunięcia żołnierzy kartony. Do tego na świecie się dostało, jednakoż wyłączenie

to nie pewno miało istotny wpływ na stosunki zachodnio-wschodnie, a szczególnie amerykańsko-radzieckie.

Zimna wojna przez cały okres swego trwania miała barwy lub mniej napięte momenty, jednak ~~nie~~ uważam, iż okres lat 50. XX w. byłby ważny dla tego konfliktu, mimo uścis-
za jego apogeum oraz okres gwałtowny.

Przykład 52.

Zimna wojna była trwającym długo rozdziałem na kartach historii naszego świata. Rywalizacja między zachodem a państwami komunistycznymi, nie tylko odniosła piętno na historii i pokoleniach podczas niej żyjących, ale też doprowadziła do wielu znaczących wydarzeń historycznych. Kiedy jednak zimna wojna osiągnęła apogeum, swój szczytowy moment? ~~Dotychczas~~
Niektórzy powiedzieliby że stało się to w latach 50. XX w. Ja odrzucam jednak zdanie, że nie jest to prawda, a pryna-
mniej nie ^{w tym sensie} ~~dotychczas~~, i ^{według mnie} ~~zważywszy~~ apogeum zimna wojna osiągnęła
w latach 50. ale też i 60. XX w.

Podczas zimnej wojny wybuchło wiele konfliktów, często pop-
~~ieranych przez jedną z stron zimnej wojny z cichym i kłó-~~
z cichym lub ~~bardziej bezpośrednim~~ poparciem dla jednej ze
stron ^{z strony jednego z bloków} zimnej wojny i państw zachodnich lub komunistycznych.
Jednym z takich konfliktów była słynna wojna w Korei z
lat 50. Wojna która sprawiła że do dziś ~~na świecie~~
obciąża Korea

za skłóconą a zżarną ich zjednoczenie, młte. Wojna w której ZSRR i Stany Zjednoczone otwarcie poparły i pomagały stronom konfliktu. Wydarzało by się że tak konflikt będzie niezaprzeczalnie świadczą za tym że lata 50. były apog-eum zimnej wojny. Jednak ~~pasując~~ ^{pasując} ~~matry~~ ^{matry}, Wojna w Korei to nie jest tylko konflikt, z skutkami odwołalnymi do drug- z czasu zimnej wojny. Wojna w Wietnamie z lat 60. również była ogromnym konfliktem, a jej skutki mogą być odwołane do drug- np. poprzez popularne w kulturze amerykańskiej ~~świadcze~~ ^{świadcze} przedstawianie wojny w Wietnamie jako wydarzenia uderzającego z traumą i okropnościami wojny. Takie implikacje konfliktu z innymi dekadami niż z lat 50., świadczą że nie było to dekadą będącą apog-eum ^{zimnej} ~~zimnej~~ wojny, a przynajmniej nie jedynie.

Zimna wojna była również czasem wielu interwencji zbrojnych często między państwami. Przykładem takiej interwencji jest interwencja ZSRR na Węgrzech ~~Wydarzenie~~, która wydarzyła się w latach 50.. Jest to szeroko znane wydarzenie historyczne, takie które zawsze znajdziemy miejsce w podręcznikach do historii. Wydarzało by się że takie wydarzenie, w którym państwa przeprowadza interwencje na terenie państwa, ze względu na to że wydarzenia faktycznie w tym państwie, państwa interwencyjne przeszkadzały, będą świadczą o tym że lata 50. były apog-eum zimnej wojny. Jednak interwencja na Węgrzech nie była jedyną taką sytuacją. W 1968 r. doszło do interwencji w Czechosłowacji. Można nawet uważyć że interwencja ta, była interwencją na wielką skalę, gdyż ZSRR przeprowadziła ją z innymi państwami Układu Warszawskiego. To po raz kolejny pokazuje że nawet jeśli chcielibyśmy uważyć lata 50. za apog-eum zimnej wojny, musielibyśmy

przynosi ten tytuł także latom 60.

Kolejnym wartym uwagi wydarzeniem, czy też zjawiskiem z lat 50., była wyścig technologiczny między Wschodem zachodnim a Komunistycznym, z określeniem Standardami Zjednoczonymi a ZSRR. Od początków ^{Technologii} ~~nowej technologii~~ po broń atomową i broń jądrową, lata 50. naznaczone były wyścigiem zbrojeń i technologicznym staraniem obu stron zimnej wojny. Wydaje się, że to wydarzenie, po raz kolejny, będzie świadczyło o tym, że lata 50. były apogium zimnej wojny. Że wynikające z tego straszenie się nawzajem zbrojami technologicznymi, głównie bronią nuklearną, przemawiają na korzyść uznania lat 50. jako apogium zimnej wojny. Jednak po raz kolejny jest to złudne wrażenie. Wyścig zbrojeń ~~trwał~~ i straszenie się nawzajem trwało i po latach 50., a szczególnie w latach 60. Ładowanie na bliznę i wynikające z tego zmniejszenie wyścigu komunistycznego przez Stany Zjednoczone, czy też Kryzys Kubański, groziły wybuchem wojny nuklearnej, lata 60. również na znaczone były wyścigiem zbrojeń i wyścigiem o zaawansowanie technologiczne.

Gdy przedmiotujemy dokładne podane wyżej wydarzenia, ale też również wiele innych informacji, możemy dojść do wniosku, że lata 50. nie były jedyną dekadą będącą apogium zimnej wojny, a ~~drżałaby ten tytuł~~ ten tytuł z latami 60. Podsumowując krótko, lata 50. nie były apogium zimnej wojny. Apogium zimnej wojny były lata 50. 60. XX w. Zanim lata 50. i 60. XX w.

Zimna wojna to termin określający ^{w historiografii} czas napięć politycznych pomiędzy ZSRR i USA. Trwała ona od zakończenia II wojny światowej, aż do upadku ZSRR i bloku wschodniego. ~~w wyniku działań ostatniego pierwszego sekretarza KPZR Michaiła Gorbaczowa~~ Historycy wyróżniają różne momenty zimnej wojny, w których relacje państw ocieplały, bądź ochładzały się. W mojej opinii do apogeum zimnej wojny doszło ~~w latach 40-50, jak i 60 XX wieku~~ nie w latach 50, a 60 XX wieku.

Kluczowym momentem zimnej wojny, w czasie którego ~~ta ludzkość~~ ludzkość stała u progu wojny nuklearnej był Kryzys Kubański z roku 1962. Przyczyną sporu pomiędzy ZSRR a USA było rozstawienie przez ~~Komunisty~~ Komunistów głowic jądrowych na Kubie. Decyzja Michaiła Gorbaczowa o rozstawieniu rakiet na Kubie, przy wsparciu Fidela Castro, była ~~spowodowana~~

Przykład 53.

~~stworzeniem przez USA podobnych zagrożeń nuklearnego dla ZSRR poprzez rozlokowanie~~ odpowiedzi na identyczne działania USA ~~na -ko~~ w Turcji i Wielkiej Brytanii. Wojna z użyciem głowic jądrowych oznaczałaby ogromne straty dla obu stron konfliktu, przez co finalnie J.F. prezydent USA J.F. Kennedy doszedł do porozumienia z ZSRR, w wyniku którego radzieckie głowice jądrowe przestały być przetrzymywane na Kubie. Z powodu tego konfliktu powstała również całodobowa linia komunikacyjna między Kreml i Pentagonem, mająca pomóc w rozwiązywaniu przyszłych konfliktów.

Kładły nacisk na ogromny nacisk na takie działania, czego efektem była ~~tożna~~ wybuch wojny w Wietnamie, w czasie której komunistyczne bojówki ~~Wietkongu~~ wietkongu miewyły się z siłami Wietnamu Południowego wspieranego przez USA. Ten konflikt zbrojny ~~jedynie~~ ~~powiast~~ idealnie ukazuje, czemu lata 60 XX wieku można uznać za apogeum zimnej wojny.

Uważam, że zagrożenia dla ludzkości prezentowane przez kryzys kubański, jak i klasyfikacja podziału między wschodem i zachodem oraz konflikty zbrojne w latach 60 XX wieku powodują, że jest to czas apogeum zimnej wojny.

Przykład 54.

Nie ulega wątpliwości, że zimna wojna była to jedna z najniebezpieczniejszych i najbardziej wrogich w okresie po II wojnie światowej. W wojnie uczestniczyła Finlandia oraz ZSRR. Finlandia została naddabowana przez Związek radziecki.

Finlandia jako kraj zdecydowanie ^{innego} długo i walecznie broniła się przeciwko Rosji Sowieckiej. Wojna po stronie ZSRR była prowadzona przez Józefa Stalina, który w II wojnie światowej osiągał liczne sukcesy. Już wtedy dowodził udowodnić, że jest świetnym strategiem i potrafił prowadzić wojnę niezwykle dynamicznie nie tracąc się ściele obrony strony. Nowa ta organizacja zerwanie państwa Ribbentrop - Molotow zawieszono 23 sierpnia 1939 roku. Józef Stalin nie poddał się a mała tego wyszedł z wojny przetrzymać Rosję. Finlandia długo i stanowczo stawiała opór. Ponisza

znależę, weszły na swoich terenach oraz w swoich obywatelach. Niewątpliwie podczas przebiegu zimnej wojny nie można Finlandii odmówić siły i determinacji. Nagadkam się z pewnością tego doświadczenia, iż zimna wojna osiągnęła swoje apogeum w latach 50. XX w. Zimna wojna zakończyła się praktycznie na przełomie lat 50 i 60 wspomnianego wieku. Nie ulega zatem wątpliwości, że do najważniejszych i najtrwalszych stłoczeń doszło pod koniec wojny, czyli właśnie w latach 50. XX w. Lata 50. XX w. były również przełomowe dla innych państw. Mowa tu o powojennej Europie. Warto wspomnieć o przemudwieniu Winstona Churchilla, w którym wyrażona została przeczucie, że na Europie spada ciężka kula. Był to początek problemów państw znajdujących się pod wpływem Rosji Sowieckiej. Jednym z wydarzeń mających miejsce w Europie w latach 50 to Berliński mur. W Polsce w Poznaniu w 1956. odbyły się strajki ludności. Była to ważna wydarzenie w kontekście naszego kraju ponieważ to te strajki spowodowały i spotęgowały bunt Polaków w Polskiej Republice Ludowej przeciwko Polsce Ludowej. Ostateczne wydarzenie mające ogromne znaczenie dla Polski oraz ZSRR to śmierć Mikołaja Stalina. Wspomnianego wyżej dowódcę Związku Sowieckiego. Śmierć Stalina miała miejsce właśnie w latach 50. Myślę, że bez wątpienia śmierć Stalina miała bezpośredni wpływ na przebieg wojny zimnej z Finlandią oraz była początkiem końca Związku Radzieckiego, które finalnie przestało istnieć w 1991 r. Nie ulega wątpliwości, że lata 50. XX w. były to jeden

z celowych okolic dla Europy. Główna rola
 prowadzona przez Gwinea Rodrygo i Finlandy
 ma to być należała do celowych wojen w tym czasie.
 Myślę, że napisane i sygnalizowane wojny węgier
 w latach 50 XXw. wynikały ze źródeł zaborczych
 wojny w II wojny światowej w 1945 roku

Tworzenie wypowiedzi argumentacyjnej stanowi wyzwanie dla kolejnych roczników absolwentów szkół średnich. Realizacja tego zadania wymaga odpowiedniego podejścia ze strony zdających, zgodnie z którym muszą się oni skoncentrować się na tworzeniu własnej narracji historycznej, dokładnie dostosowanej do polecenia. Wypowiedź zdającego oceniania jest przy pomocy dwóch grup kryteriów: A – Narracja historyczna i B – Spójność wypowiedzi.

Zdający, posiadający nawet wielką wiedzę historyczną, nie może popisywać się swoją erudycją bez ograniczeń. Musi wykorzystać ją funkcjonalnie. Jest to pierwszy, ale podstawowy wymóg odróżniający wypowiedź argumentacyjną od tradycyjnego wypracowania. W tradycyjnym wypracowaniu narracja zdającego zmierzała do pokazania poziomu i stopnia zrozumienia problemu, jego złożoności, odpowiedniej interpretacji przedstawionych zagadnień oraz ich samodzielnej oceny. Teraz w narracji argumentacyjnej zdający musi zastosować swoją wiedzę funkcjonalnie. Ograniczają go bowiem: 1. czas egzaminu, 2. teza zawarta w poleceniu i konieczność zrozumienia implikacji z niej wynikających, 3. konieczność zajęcia własnego stanowiska wobec podanej tezy, 4. konieczność wypracowania uzasadnienia, wobec zajętego stanowiska w świetle tezy zawartej w poleceniu, 5. pełnej charakterystyki własnego stanowiska poprzez przywołanie, opisanie i interpretację wybranych trzech aspektów lub trzech wydarzeń z okresu, do którego odnosi się teza zawarta w poleceniu oraz stanowisko zajęte przez zdającego.

Widzimy, że przed zdającym stoi duże wyzwanie. Przyjrzyjmy się mu krótko.

1. Czas trwania egzaminu jest wartością stałą, zawsze ogranicza wszystkich piszących, więc w tym elemencie nie ma nic nowego. Zdający, podobnie jak w tradycyjnym wypracowaniu, powinien napisać spójną wypowiedź, która zawiera wstęp, rozwinięcie i zakończenie, jest wewnętrznie logicznie uporządkowana. W nowej formule egzaminu spójność wypowiedzi jest jednak osobno punktowana. Należy więc o nią zadbać, gdyż spójna wypowiedź argumentacyjna obliuguje, by umieszczana w wypowiedzi faktografia, interpretacja i opinie zdającego odnosiły się do tezy i stanowiska zajętego przez zdającego, a to właśnie stawia przed nimi większe wyzwanie. Nowa formuła egzaminu wprowadza jeszcze jeden wymóg, dotąd nieistniejący w egzaminie maturalnym z historii – jest nim konieczność napisania wypowiedzi o minimalnej liczbie 300 słów (500 w przyszłości). Jeśli zdający nie spełni tego kryterium, to otrzyma 0 punktów w kryterium spójności wypowiedzi. Komplet punktów za spójność zdający otrzyma wówczas, gdy jego argumentacja będzie logicznie uporządkowana i w pełni będzie odnosić się do tezy i zajętego stanowiska. W innym przypadku następują zaburzenia spójności wypowiedzi – merytoryczne lub stylistyczne, które skutkują obniżeniem punktacji za kryterium spójności wypowiedzi.

2. Zdający powinien skupić się na zrozumieniu tezy zawartej w poleceniu oraz różnych konsekwencji z niej wynikających. Oznacza to, że musi poświęcić czas na analizę polecenia

w kontekście posiadanej wiedzy, odnoszącej się do przedstawionego problemu. Ma do wyboru trzy tematy wypracowania, różne okresy historyczne, więc musi zdecydować, który z nich opanował najlepiej oraz w którym z nich potrafi najlepiej przedstawić i uzasadnić własne stanowisko przy pomocy właściwych argumentów. Od tego zależeć będzie poziom przedstawionej argumentacji. Na jej poziom oczywiście wpływ ma poziom opanowania wiedzy z wybranego okresu, ale także poziom osiągniętych/uzyskanych w toku kształcenia umiejętności historycznych zdającego.

3. Zdający musi posiadać umiejętność analizy problemu. Ta umiejętność analizy większych zjawisk jest potrzebna dla przedstawienia różnych aspektów zagadnienia opisywanego przez zdającego (np. aspekty: społeczno-gospodarczy, polityczny, kulturalny, militarny, ustrojowy itp.). W końcu ta umiejętność będzie potrzebna do selekcji, a potem charakterystyki wydarzeń koniecznych do uwzględnienia w argumentacji podnoszonej dla uzasadnienia własnego stanowiska w świetle tezy postawionej w poleceniu.

4. Zdający powinien posiadać umiejętność właściwej (tj. adekwatnej do zagadnienia) selekcji informacji, gdyż bez niej nie będzie w stanie podać odpowiednich faktów (podstawowych i bardziej szczegółowych), wskazać właściwych związków przyczynowo-skutkowych czy posługiwać się właściwą terminologią historyczną. Dopiero one bowiem stanowią będą o wartości argumentacji.

5. Argumenty podane przez zdającego i wiedza wykorzystana do ich zbudowania muszą służyć wypracowaniu uzasadnienia własnego stanowiska w świetle tezy zawartej w temacie. Fakty, ich interpretacja, wnioski mają zmierzać właśnie w tym kierunku – uzasadnić własne stanowisko wobec postawionej tezy w zadaniu poprzez funkcjonalne wykorzystanie wiedzy w postaci podania bogatej argumentacji zawierające fakty, wydarzenia, nazwiska, wnioski.

Wnioski i rekomendacje

1. Dużą trudnością dla zdających jest nadal tworzenie rozszerzonej wypowiedzi, która jest logicznie uporządkowana i poprawna merytorycznie. Największym mankamentem jest niefunkcjonalne wykorzystanie wiedzy historycznej oraz bazowanie na uogólnieniach i podstawowej faktografii.
2. Duży problem zdający mają z właściwą selekcji faktów do chronologicznego lub problemowego przedstawienia wybranego zagadnienia. Należy kształcić w szkole umiejętność pisania krótkich, argumentacyjnych wypowiedzi.
3. Zadania, które wymagały od maturzystów odwołania się na konkretnej wiedzy historycznej i przedstawienia odpowiednich wydarzeń lub nazwisk, są zadaniami trudnymi. Zdający nie potrafią udzielić precyzyjnych odpowiedzi, mimo że odpowiednie wskazówki znajdowały się w załączonych materiałach źródłowych.
4. Zdający mają trudności z uzasadnianiem swojego stanowiska i budowaniem trafnej argumentacji – zarówno w zadania krótkiej, jak i rozszerzonej odpowiedzi. Często argumentacja jest powierzchowna, niewnikająca w istotę rzeczy, ogólnikowa; zdający nie potrafią przywołać konkretnego przykładu odnoszącego się do wydarzenia, postaci czy chronologii, który by dopełniał ich argumentację i czynił ją bardziej adekwatną do treści polecenia.
5. Należy kształtować umiejętność właściwego posługiwania się terminami historycznymi. Zdający często nie posługują się poprawnymi terminami, bo ich nie znają albo posługują się nimi niewłaściwie.
6. Dobra znajomość faktografii oraz terminologii historycznej to warunki konieczne udanej analizy i interpretacji źródeł, a także tworzenia narracji historycznej.
7. Należy zwrócić baczniejszą uwagę na dokładniejszą analizę i interpretację załączonych do zadań źródeł, a także umieszczania ich we właściwym kontekście historycznym.
8. Trzeba rozwijać u uczniów umiejętność myślenia problemowego oraz umiejętność stosowania zdobytej wiedzy w sytuacjach nietypowych. Bardzo dobrym narzędziem służącym realizacji tych celów są źródła ikonograficzne, których analiza i interpretacja wymaga zastosowania umiejętności złożonych.